



Sp. zn. 40/2017/NZ/TG
Č. j. KVOP-21598/2018
Datum 22. května 2018

Vážená paní
MUDr. Iva Truellová, Ph.D.
ředitelka
Dětský domov Charlotty Masarykové
U Včely 176
156 00 Praha 5 – Zbraslav

Vážená paní ředitelko,

děkuji Vám za vyjádření ke zprávě z návštěvy zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc zřízeného při Dětském domově Charlotty Masarykové, která proběhla ve dnech 16. a 17. října 2017.

Vážím si kladného přístupu, s nímž jste k většině mých doporučení přistoupila. Velkou část z nich jste již naplnila či jejich naplnění alespoň přislíbila, některá jste však označila jako neakceptovatelná, proto bych je ráda dovysvětlila a znovu poukázala na jejich význam.

V úvodu vyjádření jste zmínila inspekci provedenou Úřadem práce ČR v září roku 2016, při které úřad označil zařízení za příkladné a vzorové. Toto nerozporuji, připomínám však, že předmětem inspekci úřadu je pouze kvalita poskytování sociálně-právní ochrany stanovená standardy,¹ nikoliv obecná prevence špatného zacházení, jako je tomu v mém případě. Naše poznatky se proto mohou lišit. Nevylučuji však ani to, že na některé problémy můžeme mít odlišný názor. V souvislosti s tímto Vaším sdělením Vás proto žádám, abyste spolu s níže požadovanými údaji doplnila také kopii zmiňované inspekční zprávy.

Opatření č. 11 – Nepodmiňovat návštěvy přítomností třetí osoby a upravit v této souvislosti vnitřní řád.

Toto opatření jste přijala, ale zároveň jste uvedla, že nově zajišťujete přítomnost třetí osoby při návštěvách dětí na základě písemné žádosti kompetentního orgánu (zejména Policie ČR). Zde Vás znovu upozorňuji na to, že omezit kontakt rodiče s dítětem (včetně tzv. asistovaného kontaktu) může pouze soud. Za velmi specifických a úzce vymezených podmínek může o omezení kontaktu rodiče s dítětem rozhodnout státní zástupce,² nikdy však ne Policie ČR.

Nadto znovu připomínám, že Vám jako ředitelce zařízení náleží právo přerušit či ukončit návštěvu, pokud se návštěva chová nevhodně, a nepříznivě tak působí na výchovu dítěte. Při déletrvajícím nevhodném chování návštěvy byste měla informovat OSPOD, případně, pokud je OSPOD nečinný, soud.

1 Viz ustanovení § 50a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

2 Viz ustanovení § 88b, 88c, § 88d a § 88m zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“). Státní zástupce může nařídit omezení styku mezi rodičem a dítětem v rámci přípravného řízení trestního řízení. Rodič však již musí být obviněn ze spáchání určitého trestného činu a státní zástupce musí o tomto svém rozhodnutí neprodleně vyrozumět OSPOD.

Opatření č. 19 – Stanovit systém, kdo a v jakých časových intervalech bude dítěti a rodině pravidelně poskytovat poradenství tak, aby bylo možné aktivizovat dítě a rodiče ke změnám v chování a podporovat je v realizaci změn potřebných pro návrat dítěte do rodiny.

Ve vyjádření ke zprávě uvádíte, že zařízení má písemně vypracována pravidla pro poskytování pomoci a poradenství rodině. Pravidla dle Vašeho sdělení obsahují zejména možnosti a nabídky zajištění pomoci při vyřizování a zajišťování záležitostí týkajících se dítěte, zajištění terapie, nácviku rodičovských a dalších dovedností při péči o dítě, které v souladu s IPOD daná rodina potřebuje. Oceňuji, že jste určitá pravidla pro práci s rodinou vypracovali. Budu-li však vycházet z rozhovoru pracovníků Kanceláře se sociální pracovníci, tato pravidla buď neobsahují pravidelně vedené rozhovory s rodiči či aktivní nabízení poradenství těm rodičům, kteří sami neprojevili zájem, nebo je obsahují, ale sociální pracovníci o těchto pravidlech neví. Znovu se také vrátím k případu dítěte C., v jehož případě měla být pomoc rodině stěžejní oblastí práce s dítětem (v IPOD je uvedeno, že zařízení během pobytu „zajistí podporu a pomoc rodině v péči o dítě tak, aby bylo připraveno na návrat do biologické rodiny (sociální a zdravotní rehabilitace)“, přesto jsem nenalezla nic, z čeho by vyplývalo, že se zařízení pokusilo rodině pomoci, a umožnit tak návrat dítěte k rodičům.

V souvislosti s výše uvedeným Vás žádám, abyste nejen stanovili pravidla práce s rodinou, ale abyste s nimi taktéž seznámili personál zařízení a především, abyste s rodinami opravdu začali pracovat.

K práci s rodinou dále uvádíte, že poradenství rodině (včetně odpovědnosti kompetentních osob a časového harmonogramu plnění) je součástí plánu SPO dítěte umístěného v zařízení. Minimálně v případě dětí, které byly umístěny v zařízení v době návštěvy pracovníků Kanceláře, tomu tak však nebylo. V plánech těchto dětí je pouze část s názvem „*plán kontaktu dítěte s rodiči*“, přičemž za tuto část jsou vždy odpovědny rodiče³ a termín je stanoven na konec lhůty pro umístění dítěte. Práce s rodinou, za kterou by byl odpovědný někdo ze zařízení, zde zmíněna není. Žádám proto o nápravu také v této věci.

Opatření č. 25, 26 a 27 – Odstranit kameru z návštěvní místnosti, kameru zabírající zahradu nastavit tak, aby snímala pouze v době, kdy na zahradě nebudou děti, a doplnit informaci o přítomnosti kamer do návštěvního řádu zařízení.

Ve vyjádření uvádíte, že instalaci kamer, kterou ve zprávě kritizuji, v minulosti odsouhlasil jak Úřad práce ČR, tak Úřad pro ochranu osobních údajů. Výsledky inspekce sociálně-právní ochrany ze strany Úřadu práce ČR nemám k dispozici, proto se k nim nemohu vyjadřovat.

Úřad pro ochranu osobních údajů, jehož některé písemnosti v této věci mám k dispozici, opravdu konstatoval, že „*oznámeným zpracováváním osobních údajů zařízení neporušuje podmínky stanovené zákonem o ochraně osobních údajů*“. Znovu však připomínám, že o kameře v návštěvní místnosti Úřad nevěděl (!) a v případě kamery zabírající zahradu je

³ V případě dítěte C. byla za odpovědnou osobu označena matka dítěte, aniž by byla s plánem seznámena (chybí její podpis).

možné, že její provoz v tzv. „provozní době“ (tj. přes den) Úřad nevyhodnotil jako zpracovávání osobních údajů. Kamera totiž dle Vašeho sdělení v této době automaticky nepořizovala záznam, a její provoz tedy nebyl zpracováváním osobních údajů,⁴ což mohlo vést Úřad k tomu, že ji ve svém vyjádření ke kamerovému systému nebral v úvahu. V případě ostatních kamer se naše závěry shodují.

S ohledem na výše uvedené nevidím důvod pro přehodnocení svých závěrů a nadále trvám na tom, že přítomností kamer v prostorách, ve kterých se pohybují děti, zařízení porušuje právo dětí na soukromí.

Opatření č. 31 – Oddělit pracovní pozici sociálního pracovníka od pozice zástupce ředitele.

Ve vyjádření uvádíte, že pověření zastupováním ředitele je plně v kompetenci ředitele, že se jedná o záležitost organizace práce a že stávající situace není střetem zájmů.

Souhlasím s Vámi v tom, že organizace práce je záležitostí ředitele. Taktéž rozumím tomu, že jako ředitelka musíte mít svého zástupce. Vy jste však sociální pracovníci dlouhodobě pověřila výkonem velkého množství pravomocí náležejících zpravidla řediteli (např. přerušování či ukončení návštěvy, udělení výjimky z návštěvního řádu, zákaz návštěv v případě nemoci dítěte apod.). V situaci, kdy má sociální pracovnice zároveň vykonávat sociální práci a řídit se přitom (jak předpokládám) pokyny vedoucí ZDVOP, je velmi důležité tyto její dvě funkce důsledně oddělovat. Trváte-li na zachování současného stavu, respektuji to, pouze Vás žádám, abyste mi zaslali:

- a) výčet oprávnění a pravomocí sociální pracovnice při výkonu sociální práce (včetně toho, komu je za výkon práce odpovědná) a
- b) výčet oprávnění a pravomocí sociální pracovnice při výkonu práce související s jejím pověřením k zastupování ředitele (včetně toho, komu je za výkon práce odpovědná).

Obojí byste měli mít v souladu se standardem č. 6d zpracováno.

Ač se jedná o problematiku organizace práce, která na první pohled nesouvisí s péčí o děti, mám za to, že nejasně vymezené kompetence personálu mohou mít na kvalitu péče významný vliv.

Opatření č. 24 – Přestěhovat návštěvní místnost do větších prostor a upravit ji tak, aby v ní mohlo docházet k nácviku rodičovských dovedností a k budování vztahu dítě-rodíč.

Ve vyjádření ke zprávě uvádíte, že změna návštěvní místnosti by byla možná pouze v návaznosti na případnou přestavbu zařízení, která v současné době není plánována. Zároveň jste však uvedla, že návštěvy dětí jsou realizovány nejen v malé návštěvní místnosti, ale také v dalších vnitřních prostorách zařízení (společenská místnost, tělocvična apod.) Má zjištění z návštěvy jsou jiná. Vy sama jste pracovnícím Kanceláře sdělila, že návštěvy ve společenské místnosti jsou umožněny pouze „těm hodným“ rodičům, kterých dle Vašeho

4 Více informací naleznete na internetových stránkách Úřadu pro ochranu osobních údajů: <https://www.uoou.cz/k-nbsp-provozovani-kamerovych-systemu/d-29535/p1=1099>.

dalšího vyjádření není mnoho. Jiná pracovnice zařízení přímo uvedla, že návštěvy probíhají pouze v malé návštěvní místnosti.

Pokud by tomu bylo tak, jak uvádíte ve vyjádření, tedy že k návštěvám dětí lze běžně využít také společenské místnosti, považovala bych toto řešení za zcela dostačující. Společenská místnost nabízí rodičům s dětmi více možností pro trávení volného času, rodiče by mohli po konzultaci s personálem zařízení, mimo jiné, přispět k všeobecnému rozvoji dítěte, mohli by s dítětem trénovat psaní, čtení, pracovat na rozvoji motoriky, orientace v prostoru, aktivaci slovní zásoby apod. Malá místnost, která slouží jako návštěvní nyní, k tomuto všemu nabízí daleko horší podmínky.

Pokud tedy do budoucna umožníte návštěvám být s dětmi ve společenské místnosti a poskytnete jim k tomu příslušnou podporu a pomoc (se současným zachováním soukromí), budu považovat mé doporučení v této oblasti za splněné.

Opatření č. 22 – Umožňovat rodičům vycházky s dětmi mimo areál zařízení.

Toto opatření ve svém vyjádření nerozporujete, přesto jste návštěvní řád v této části neupravila. I nadále je tedy uplatňována praxe, kdy „*návštěvy s dětmi mimo areál DDCHM (vycházky) jsou možné se souhlasem ředitelky DDCHM, popř. jí pověřené osoby*“. Znovu Vás žádám, abyste od této praxe upustili, neboť nemá oporu v zákoně (viz zpráva).

Opatření č. 17 – Omezit počet tet střídajících se u jednoho dítěte; každému dítěti přidělit klíčového pracovníka.

Toto opatření jste přislíbila realizovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o opatření, jehož lhůta k plnění uplyne v nejbližších dnech, žádám Vás o zaslání rozpisu služeb pracovníků v přímé péči (tet) na měsíc květen a červen, ze kterého bude patrné, o které děti se pracovnice starají. Podobně u **opatření č. 2 (vytvořit obrázkový manuál s právy a povinnostmi dětí a seznamovat děti s jejich právy a povinnostmi prostřednictvím tohoto manuálu; manuál umístit na jednotlivé skupiny)** žádám o zaslání tohoto manuálu.

U opatření č. 17, 20 a 23, přestože jsem si vědoma toho, že ještě neuplynula lhůta pro jejich plnění, Vás žádám o sdělení, zda jste již započali s jejich plněním, případně v jaké fázi plnění tato opatření jsou.

Požadované, prosím, doplňte nejpozději do 10. června 2018.

Děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)